

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ШЕСНАЕСТА ПОСЕБНА СЕДНИЦА
У ЈЕДАНАЕСТОМ САЗИВУ
7. јун 2018. године

(Седница је почела у 10.35 часова. председава Маја Гојковић,
председник Народне скупштине.)

*
* *

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани народни посланици, поштовани министри Владе Републике Србије, ваше екселенције, поштовани гости, даме и господо, отварам Шеснаесту посебну седницу Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву.

Као што вам је познато, ову посебну седницу сазвала сам ради обраћања Његове екселенције господина Андреја Данка, председника Националног савета Словачке Републике.

Част ми је да у име Народне скупштине и у своје име поздравим Његову екселенцију господина Андреја Данка.

Поред њега, поздрављам и остале уважене чланове делегације Националног савета Словачке Републике, такође министре у Влади Републике Србије, као и представнике дипломатског кора у Републици Србији који присуствују данашњој седници.

Сада молим Његову екселенцију господина Андреја Данка да нам се обрати.

Изволите, екселенцијо.

АНДРЕЈ ДАНК: Уважена господо, председнице Народне скупштине госпођо Мајо Гојковић, уважене посланице, уважени посланици, екселенције, драга браћо Срби, грађани Србије и наши вољени Словаци, данас исписујемо ново поглавље словачко-српских односа.

Велика ми је част што могу да вам се обратим и да вас поздравим у име словачког парламента, у име словачког народа и наших националних мањина.

Током дугих векова, откако наше народне заједнице насељавају подручја под луком Карпата и на Балканском полуострву, спаја нас велика европска река Дунав, као и давна словенска спона када су наши преци заједно насељавали централно-југоисточну Европу. Нашу судбину спајају две реке истог имена – Морава. Она севернија је до данашњег дана симбол прве државне творевине старих Словака, Великоморавске кнежевине. Она јужнија је дуги низ година носилац живота за српски народ. Егзистенција и настанак Велике Моравске у деветом веку је историјски моменат када се између старих Словака и Срба почела стварати спона заједничке припадности, заједничког јединства.

Део историјски прве организоване државне творевине Словена, коју су утемељили наши словенски преци, чинили су такође и Лужички Срби. Учењаци Солуна, данашњи патрони Европе, Свети Ћирило и Свети Методије донели су 863. године старим Словацима прво писмо – глагољицу. Образовали су и просветили многе словачке племиће, од којих су постали хришћански апостоли. Они су на челу са Гораздом, првим словачким бискупом, донели писмо и хришћанство и Јужним Словенима.

На преласку деветог у десети век Србија и Македонија постале су уточиште за ученике Светог Ћирила и Светог Методија, који су морали да побегну из Великоморавске кнежевине. Најзначајнији словачки учењаци и исељеници били су Свети Климент Охридски и Свети Наум. На обалама Охридског језера основан је манастир у коме је Свети Климент основао књижевну школу. Захваљујући тој школи Охрид је постао најзначајнији центар културе и образовања јужне и источне Европе. Ваши српски преци су и захваљујући охридској школи првобитно писмо поједноставили и до данашњег дана користите ћирилицу у свом обичном животу.

Како бисмо могли да разумемо садашњост и истовремено разумно пројектујемо будућност, потребно је да познајемо своју националну историју. Ово познавање не сме да буде разлог за националну заслепљеност и егоизам. Из историје треба да се извуче поука, али не треба историју живети. Немојмо онда отворати историјске ране и немојмо их као модерни народи преносити у модерну политику 21. века. Ми смо народи који су пуно пропатили, ми смо народи који су се пуно борили за своје државне творевине, али зато имамо већа срца и зато смо срчанији према нашим националним мањинама. Као словенски народи знамо да праштамо, чак и онима који нас озлеђују често помажемо.

Србе и Словаке сматрам поносним и самосвесним народима. То смо доказали не само једном, и током дуге муслиманске окупације, када су Турци продрли код нас у Европу. Желим да се поклоним храбрости српског народа, који је у то време штитио остатак Европе. У Бици на Косову пољу 1389. године крај српских ратника стајали су и словачки

ратници који су дошли у помоћ из Угарске. Срби се, упркос снажном турском угњетавању, нису предали и сачували су свој национални идентитет. Увек ћу то причати код куће. Били сте први који су бранили Европу од напада и штитили нашу религију, вредност и културу. За то вам припада поштовање и част.

Заштита хришћанства и других европских вредности коштала је пуно српски народ. Опустошене делове Војводине од 1690. године постепено су насељавали и Словаци. Примили сте их с љубављу, отворених руку и уз пријатељство. Зато се у име тих Словака и ја поклањам вашем гостопримству. Ретко који народ је далеко од домовине, територије одакле су дошли, сачувао као национална мањина свој матерњи језик. Ви сте имали ту величину да се успео сачувати њихов језик и сада су Словаци трећа најбројнија националност у том северном делу Србије.

Дозволите ми зато да сада поздравим своје вољене земљаке из Ковачице и Бачког Петровца, који су седишта словачке културе и језика, које су до дана данашњег сачували. Драги моји земљаци, драги моји вољени Словаци, желим да се поклоним и вама, вашој снази, желим да се поклоним вашем дивном словачком језику који сте очували, вашој традицији, уметности, култури, вашим плесовима и играма. Јако се поносимо вама.

Желим да се захвалим Републици Србији за искрене напоре у очувању словачке националне мањине. Такође желим да се захвалим за подршку коју наша национална заједница добија од српске државе. Убеђен сам да су војвођански Словаци лојални грађани Србије. Као представник најстарије политичке странке Словака поносан сам на то с каквом виталношћу и с каквим поштовањем наши сународници чувају народну традицију својих предака далеко од матичне земље. Галерија Зуске Медвеђове, Матица словачка у Србији, Музеј војвођанских Словака, Словачки издавачки центар и Галерија наивне уметности у Ковачици су живи пример свега тога.

Дозволите да се захвалим Националном савету словачке националне мањине за достојно политичко и друштвено представљање Словака. Биће ми драго уколико позитиван однос Срба према Словацима остане и у будућности. Словаци су трајни део државе Србије. Српско-словачки односи били су на врло добром нивоу и у време просветитељства. Прва четири директора прве српске гимназије, у Сремским Карловцима, били су учењаци Словачке – Андреј Волни, Јан Грос, Павел Магда и Карло Руми. У Србији је радио и знаменити словачки слависта Павел Јозеф Шафарик, који је од 1819. године и први директор српске гимназије у Новом Саду.

Српској марљивости и вашем поносу дивили су се већ и наши народни просветитељи у време народног препорода половином 19. века. Увек сте били наша подршка, увек сте били наша браћа која су увек била спремна да нам помогну. Велику помоћ словачком народном покрету који су током 1848. и 1849. године водили Људевит Штур и Јозеф Милослав Хурбан пружили су управо њихови српски пријатељи. Осим српских добровољаца који су активно учествовали у борбама за словачку независност, словачке добровољачке јединице подржавали су и српски племићи, и то испоруком оружја и финансирањем војске.

Блискост и узајамно разумевање наша два народа доказује и отпор према хабзбуршком угњетавању. Срби су од 1914. године морали да се бране од огромне агресије од стране Хабзбурговаца, чије су освајачке амбиције гурнуле цео свет у Први светски рат. У том су Словаци изразили солидарност са српским народом приликом побуне 71. (Тренчинског) пешадијског пука у српском граду Крагујевцу. У Тренчинском или тзв. „дротарском“ пуку превладавале су симпатије према српским побуњеницима, тзв. комитачима, у граду Крагујевцу. Почетком јуна 1918. године одбили су да ступе на фронт и побунили се против аустријског руководства. Последица те војне побуне, која је била једна од највећих побуна у историји Првог светског рата, било је погубљење 44 словачка војника. Ових дана навршава се тачно сто година од тог догађаја. У знак сећања на њих искрено желим да поздравим грађане Крагујевца и захваљујем се на поштовању које након тако дугог периода они још увек одају.

Велика је штета да су се југословенски народи, како смо их звали, поделили. У том смислу желим да упозорим на чињеницу да су Срби и Словаци упркос томе врло блиски словенски народи. Имамо пуно тога заједничког и зато је потребно и данас интензивирати нашу комуникацију и много више размењивати искуства и међусобно учити једни од других.

Не живимо у лаким временима. Живимо у временима егоизма, себичности, у периоду када информације уништавају људске односе. Тим пре би требало да вршимо оцену информација које добијамо. Живимо у опасном времену и у опасном времену за нашу децу. Учинимо све у правцу да искрено превазилазимо проблеме. Учинимо све да и наша деца сматрају мир као нешто што се подразумева. Боримо се против цинизма, против злобе, против зла. Именујмо проблеме и тражимо њихова решења.

Ми Словаци живимо у срцу Европе. Често говорим да нам управо та чињеница што живимо у срцу Европе даје виши степен емпатије. Поштујемо све европске народе, али ипак словенски народи су нама најближи. Зато мислим да је дошло време да словенски народи више међусобно комуницирају и сарађују. Словачка дипломатија и наши

војници пуно пута су већ доказали да то и можемо. У мировним снагама ми нисмо нападачки народи, али ако неко посегне на нешто наше, знамо да се бранимо. Српски народ преживео је тежак период. Саосећамо и саосећали смо са вама.

Став Републике Словачке што се тиче решавања питања АП Косова и Метохије остаје једнак и принципијелан. Као једна од малобројних држава одбили смо да признамо независност Косова, и тај словачки став се не мења нити ће се мењати. Уколико постоји место где треба да се решавају проблеми косовског становништва, то је Београд. У том смислу једнако отворено подржавамо отворен и прагматичан дијалог.

Пре свега ценим ваш отворен и конструктиван дијалог. Врло детаљно сам информисан од стране председника Републике Србије, од стране председнице Владе, пре свега од стране моје колегинице о томе како Србија поступа предусретљиво. Међународна заједница, међутим, мора да буде више фер према Србији. Словаци су спремни да помогну братском словенском народу као и другима на Балкану. То је наша обавеза и према братском српском народу који нам је у безброј случајева помогао у прошлости.

Имате амбицију да уђете у структуру ЕУ. Процес интеграција је врло сложен. У том смислу нудимо вам помоћ на једној страни нашим искуствима из приступних преговора и нашим искуствима као пуноправног члана ЕУ. О томе да ли ћете ући, морате да одлучите сами и слободно. Што можемо ми да вам пружимо јесу наша искуства и грешке које смо начинили у том процесу. Уверавам вас да ће Словачка и даље да вам пружа конзистентну подршку што се тиче ширења ЕУ. Уколико Срби тако одлуче, требало би да буду један од првих народа који ће ући у ту заједницу. Свакако, поштујемо вашу слободну вољу.

Дугорочно на челу Вишеградске групе у оквиру које ћемо председавати од јула ове године и на другим сусретима европских лидера говоримо да управо ви треба да будете ти којима ће се одстранити неправда, управо ви треба да будете ти који треба да уђу као једни од првих. Земље ЕУ ћемо водити ка томе да више подржавају Србију. Неспремност активном приступу у овом процесу за нас није прихватљива. Уверен сам да све земље које желе да постану чланице треба да имају фер приступ и уколико, свакако, испуњавају претходно одређене критеријуме.

Чланство у ЕУ Словачкој је донело читав низ различитих могућности. Захваљујући учешћу у еврозони постигли смо и напредак на многим подручјима. Република Словачка ове године слави 25. годишњицу своје државности. Ми смо стари словенски народ који, међутим, има врло кратко своју државу, за коју смо се дуго борили и тим пре желимо да очувамо ову државу, да је развијамо, полазећи од нашег историјског

искуства да само у једном кратком периоду сада сами управљамо својом судбином.

Свакако, чланство у ЕУ је веома значајна и битна одлука. То је један врло виталан пројекат, који захтева реформе и има и своје грешке. Предности „Шенгена“ су неспорне. Предности што се тиче колективне безбедности су још значајније.

Желим, међутим, да вас упозорим и на недостатке, на грешке које смо ми Словаци направили приликом уласка у ЕУ. Молим вас да сачувате више своју воду, своја земљишта, своје минерале, односно природна богатства. Немојте се плашити да укључите ове елементе и у свој Устав.

Уколико се отварате, очекујте реципроцитет и од друге стране. Чувајте своје брендове, чувајте свој национални идентитет, чувајте своје људе. Немојте се плашити социјалних реформи. Немојте се плашити да стекнете увид у западне законе о раду. Ако сам говорио о 13. и 14. плати код нас, у државама као што је то рецимо Португалија то је нешто сасвим уобичајено. Неки грађани Словачке су мислили да сам полудео. Ми смо успели да уведемо и 13. и 14. плату, која додуше још није обавезна, али је ослобођена пореза и доприноса.

Похвалио сам се врло поносно аустријском колеги и било је моје изненађење када сам од њега чуо да Аустрија познаје и 15. и 16. плату. То су феномени социјалног система. То су специфичности које се односе на годишње одморе, на бонове за топли оброк и слично. Пратите ове тенденције, јер то би требало да постане у будућности природни саставни део Закона о раду, који чува права наших запослених.

Као држава Вишеградске групе отварали смо тему квалитета хране. Борили смо се да, уколико купимо производ који је једнако означен, он има и једнаку структуру и квалитет. Прво су нам се смејали, међутим, мојој политичкој странци успело је да отворимо ову тему на нивоу Владе и на нивоу Вишеградске групе и на нивоу ЕУ данас. Европска комисија сада више не говори да то није истина. Ми смо грађани исте категорије, али морамо и да се боримо за ова наша права. Искрено говорим о стварима о којима желим да говорим са вама данас а које је могуће превазићи. Европска унија јесте јединствен пројекат и исплати се радити на њој, исплати се развијати је.

Направили сте огроман посао. Ми смо за 25 година доживели динамичке промене и данас могу да кажем да је Република Словачка једна од ретких бивших источноевропских земаља које имају евро, која производи највише аутомобила у односу на број становника и има читав низ још увек отворених ствари које треба да промени према нашим грађанима. Говоримо о променама плата, говоримо о недостатку радне снаге.

Говоримо и о још једном значајном проблему, а то је проблем фрагментиране политичке сцене. То није проблем искључиво Словачке, то је проблем Европе. Што више време пролази, теже је саставити владу. Мањеодговорни политичари долазе на власт. Довољно је да имате једну лажну вест која дође у право време пре избора и то помаже субјектима који, рецимо, немају ни политичко седиште, ни програм, имају само руководиоца, вођу који жели да буде популаран и онда је тешко водити државу. Пазите на то да сачувате своју уставност, слободно такмичење политичких странака и да и даље развијате ова подручја, наравно, уз преговоре о уласку у ЕУ. Код куће некима се то не свиђа. Међутим, ја говорим да управо ми, словенски народи, упркос томе што смо чланице ЕУ, морамо да имамо добре односе и према истоку и према западу и према северу и према југу. Овај разумни приступ видим у вашој политици.

Ми Словаци сматрамо Србе саставним делом нашег друштвеног живота. Драго нам је што су наше дугорочне везе чврсте и да јачају. Наравно, ново време, модерно време доноси читав низ феномена. Много Срба долази у Словачку, много Срба остаје да ради. За нас је врло значајно да ми Словаци видимо овај феномен. Све ћемо учинити у правцу да се ова међусобна повезаност коју смо осећали протеклих векова реализује и у данашње време према вашим грађанима код нас. То није увек једноставно.

Словачки народ увек ће стајати уз своју јужну браћу и верујем да ће то бити узајамно. Без обзира на политичку ситуацију, никад немојмо заборавити да смо пре свега људи, да имамо заједнички циљ да направимо свет бољим. Словени смо и зато заједно сачувајмо и развијајмо наш словенски свет. Словенски свет је јединствен и изузетан.

Ми Словени врло лоше схватамо површност, безосећајност, надменост. Нажалост, ове особине данас су у моди. Наша снага је, међутим, у томе да имамо велико срце. Некада то изузетно боли, али вама Србима мислим да не морам да говорим о томе колико пута у историји сте морали да устанете. Знам да се дижете и да ћете се поново подићи након овако тешког периода, и бићете јаки. Ја то и желим, и желим то и вама.

Захваљујем вам се на поверењу и на части да наступим у вашем парламенту. Ово је највећа почаст коју може да покаже један демократски народ. Нисте могли више да испоштујете Републику Словачку од овога што сте учинили, да сам могао да излажем пред вама. Као што сам на почетку рекао, циљ мог излагања био је, пре свега, да вам се захвалим за векове братских односа. Такође, да изразим спремност Словачке да вам помогне и да можемо да вам вратимо то што сте ви у вековима чинили за нас.

Испред нас су велики изазови и од стране ЕУ. Морамо да говоримо о побољшању функционисања ЕУ, о миграцијама, о социјалним питањима

о којима сам већ нешто говорио, као и о другим питањима. Желим, међутим, да то савладамо у оквиру Европе, зато што само заједничким снагама мудрих европских елита и представника држава можемо да конкуришемо светским велесилама. Привредни свет је немилосрдан. Не постоји трговац који, када вам позајми евро, не жели више назад. Будите опрезни.

Као што сам већ рекао, пуно пута у историји смо устали, помогли смо једни другима и желео бих да стојимо једни поред других и у модерној Европи. Србији желим само успех и напредак. Србији и српским породицама желим мир. Ви знате да поштујете ову реч највише у Европи. Желим вам мир, добре пријатељске и породичне односе. Желим вам, искрено, напредак. Заслужили сте га.

Драги Срби, представници националних мањина, дозволите ми да се са вама на крају поздравим на вашем језику – Бог благослови Србију и хвала вам, пријатељи.

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани народни посланици, поштоване даме и господо, желим да се захвалим Његовој екселенцији господину Андреју Данку, председнику Националног савета Словачке Републике, на његовом обраћању.

Овим речима закључујем Шеснаесту посебну седницу Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву. Хвала вам што сте присуствовали седници.

(Седница је завршена у 11.10 часова.)